

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาทุกด้านที่จะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิตให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งพระราชวรณีย์ (2530 , หน้า 30) ได้กล่าวว่า การศึกษานั้นเป็นต่อการพัฒนาตัวบุคคลโดยพัฒนาตัวคนทั้งคนหรือทั้งชีวิต

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ที่มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องนำกรอบแนวคิด หลักสูตร จุดหมาย และโครงสร้างที่สำคัญนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งเขาเหล่านั้นจะนำไปใช้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ฉะนั้นจึงต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาระดับนอ้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะขั้นพื้นฐานและประกอบอาชีพได้ตามควร แก้วและความสามารถที่จะช่วยตนเอง และทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2551 , หน้า 1)

นอกจากนี้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผลการประเมินตรงตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพรวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอก ตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2551 , หน้า 23)

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็เช่นกัน ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะ พลเมืองไทยและพลโลก ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดซึ่ง มีอยู่ 8 คุณลักษณะ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ สถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้น ต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองและ ชุมชนที่ต้องมุ่งขับเคลื่อน บ่มเพาะ ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน สำหรับการ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินเป็นระยะๆ โดยอาจ ประเมินผลเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน รายภาค รายปีด้วย เพื่อให้มีการส่งเสริมและการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประเมินผลสรุปเมื่อจบปีสุดท้ายของแต่ละ ระดับการศึกษา

จากแนวประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยพบปัญหาประการหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ เครื่องมือในการ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดมาจากกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบางตัวชี้วัด/พฤติกรรมบ่งชี้ที่ไม่ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบ้านหนองเขียว เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาวไทย ภูเขา เผ่าลาหู่ (มุเซอ) ซึ่งจะมีวัฒนธรรมและสภาพการเรียนรู้ที่แตกต่างกับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ใน โรงเรียนพื้นราบหรือโรงเรียนในเขตตัวเมืองต่างๆ ไป ส่งผลให้การประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรปีพุทธศักราช 2551 ไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เป็นจริงของ โรงเรียนบ้านหนองเขียว ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแบบประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีคุณภาพและ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบ้านหนองเขียวขึ้น เพื่อให้คณะครูได้ใช้เป็นเครื่องมือในการวัด คุณลักษณะทั้ง 8 คุณลักษณะของผู้เรียน อีกทั้งผู้วิจัยจบการศึกษาระดับมหาบัณฑิตในวิชาเอก การวัดและประเมินผลการศึกษา จึงสนใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานั้นมาประยุกต์ใช้ เพื่อ พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ทำนี้ ผู้วิจัยมีความหวังว่าผลการวิจัยและแนวทางการวิจัยฉบับนี้ จะส่งผลในการพัฒนาระบบการวัด และประเมินผลตามแนวหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน บ้านหนองเขียว ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับโรงเรียนบ้านหนองเขียว
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับโรงเรียนบ้านหนองเขียว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเขียว ปีการศึกษา 2552 จำนวน 150 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย

- รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์
- ซื่อสัตย์สุจริต
- มีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้
- อยู่อย่างพอเพียง
- มุ่งมั่นในการทำงาน
- รักความเป็นไทย
- มีจิตสาธารณะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มุ่งสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 คุณลักษณะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยยึดความสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนบ้านหนองเขียวเป็นที่ตั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก จำนวน 8 คุณลักษณะ

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน หมายถึง แบบประเมินคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ จำนวน 8 คุณลักษณะดังนี้

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้ง กาย วาจา ใจ

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

คุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน หมายถึง แบบประเมินที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดในด้านค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

ค่าอำนาจจำแนก หมายถึง ประสิทธิภาพของแบบประเมินที่แยกผู้ตอบที่มีความสามารถแตกต่างกันได้

ค่าความเชื่อมั่น หมายถึง ความมั่นคงหรือความสม่ำเสมอของผลการประเมิน

บริบทของโรงเรียน หมายถึง สภาพวิถีชีวิตที่เป็นอยู่จริงของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเขียว ครอบคลุมในเรื่อง ภาษา วัฒนธรรม การดำรงชีวิต ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

คณะครู หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านหนองเขียว ประจำปีการศึกษา 2552 ที่มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเขียวเป็นอย่างดี

ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเขียว ปีการศึกษา 2552 จำนวน 150 คน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 คุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและมีคุณภาพตามมาตรฐาน
2. เป็นเครื่องมือสำหรับครูและผู้บริหาร ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 คุณลักษณะตามบริบทของโรงเรียน
3. เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 คุณลักษณะที่มีคุณภาพ ในระดับช่วงชั้นอื่นๆ